

ПОКАЗ ГЕРОІВ П'ЯТИРІЧКИ

Є В Г Е Н   Г І К І Ш

КОЛГОСПНИЙ ВАРТОВИЙ

Боротися за зберігання колгоспного майна так, як це робив справжній ударник-колгоспник Ілько Манченко в Синельниківському районі, який, стоячи на варті на колгоспному току, не покинув свого поста, хоча бачив, що горить його хата, не пішов її рятувати, доки до нього не прийшла зміна (З промови Г. І. Петровського на III сесії ВУЦВК'у).

СТАРИЙ Ілько Манченко повільним кроком обходив колгоспний тік, на якому напружено гуркотіла молотарка.

Він любив ще звечора, за сонця оглянути майно,—увесь колгоспний реманент і тому приходив раніше заступити в нічну зміну.

— Старого нудить. Не всидить у хаті. Удень стереже,—полетіло напівжартівливо услід Манченкові. Дехто з колгоспників і собі усміхнулися, кинувши на мить зором на широку спину колгоспного вартового.

Манченко ніколи не звертав уваги на такі жарти, лише усміхається очима. Він уважно обдивляється тік, пильно оглядає кожен ожеред, лантухи з немолоченим хлібом.

Клопітливий зір Ілька спинився на ожереді половини. Бормочучи в сиву бороду, швидкими кроками підходить до неї, жваво перетирає половику.

Раптом з півночі подув різкий вітер. Стовпом здійнялася на току пилюка, солома, половику.

А вітер ставав все різчий та різчий і ніс з півночі чорні хмари. Працювати ставало не під силу. Кожен колгоспник, лаючись, протирив руками запорошені очі.

Хмари вкрили півнеба, починав накрапати дощ. Колгоспники в метушні з вигуками покидали роботу, поспішаючи додому. Ілько Манченко залишився на току сам. Він побіг в напрямкові молотарки, оглянути, чи не забули щонебудь сховати від дощу.

— Злякались, дурні, хмари все одно доженуть,—підводив очі у слід колгоспникам, що чим дужче поспішали до села.

Небо вже було вкрито хмарами, і колгоспний тік занурювався у темряву.

Пішов дощ.

Ілько Манченко натяг на плечі плащ і, стискуючи кістлявою рукою дубову палицю, на кінці якої була залізна гайка, обходивтік, запалюючи ліхтарі.

Коли всі кутки колгоспного току залило сяйво ліхтарів, Манченко вилазив на вишку. Щось шепотів собі у бороду. Цю вишку він зробив ще тоді, коли його призначили на вартового колгоспного току. З неї він бачив, мов на долоні, увесь тік, навіть усе село. Вишка була висока, скидалася скоріш на пожежну, ніж на вартівню.

З вишки Манченко ретельно оглядав тік.

Чутки про події оскаженілої глитайні, яка підпалювала в колгоспах ожереди з хлібом, робили старого Ілька недовірливим навіть в таку ніч.

А в уяві мерехтіло заспане обличчя вартового з сусіднього району, в якого глитайня підпалила ожереди.

Ці спогади в ньому напружували увагу і він, не зважаючи на дощ та сильний вітер, не кидав вишки.

Вишка хиталася, здавалось ось-ось звалить вітер її додолу.

Дощ кожної хвилини ряснішав. Вітер поривами підхоплював розкидані жмути соломи і швидко ніс в повітря, нібито підмітав колгоспний тік.

Ілько Манченко, короблячись від дощу, вітру, напруженим зором обдивлявся кожне місце колгоспного току, освітлене тьманим світлом ліхтарів.

То знов спиною повернеться до вітру, дощу, схиляючись на бильця, ховав у плащі обличчя.

Гострі язики блискавками раз-по-раз розрізали сутінь ночі. Грізно гуркотів грім, котився у далечінь.

Лице поміте довгими роками роботи на глитайню. Бив вітер, дощ і вода струмками просочувалася за комір сорочки, збігаючи по спині, грудях. Здавалось, не було жодного місця, куди б не прорсяк дощ. Нервова дріж охопила тіло.

Блискавка проносила все частіше і частіше над степом. Гуркіт грому переростав в безперервний неугавний рев. Але Ілько Манченко, шулячись, стояв на своїй вишці, руками стискуючи бильця.

Навколо шумів вітер. Мчав поза ожереди з хлібом і здавалось мов кожна стеблина розмовляла з другою, а стовп, на якому закріплено вишку, не витримає і тоді підхопить вітер її і понесе вгору, а там розіб'є об чорні розлютовані хмари або роздавить ними.

Старий Ілько вслухався в цей шелест, гуркіт, недовірливо оглядав крізь нічну темряву тік.

Сумлінно ставлячись до роботи, він здавна заслужив довір'я у колгоспників. Його вважали за кращого колгоспника, витриманого, і тому доручити таку відповідальну роботу, як стерегти колгоспний урожай.

Він не забував, що це довір'я треба було виправдати, і його зір крізь темінь в'їдався в площу току. І ось раптом блискавка

шворуч їхнього села стрілою вдарила в сусіднє село і загравою спалахнула пожежою чиясь хата.

Старий Манченко, побачивши пожежу, зііз із вишки і, перебираючи руками, оглядав пожежне приладдя. Гроза розлютувалась. Треба було переглянути, чи наготові реманент на випадок пожежі.

Минуло кілька хвилин, і старий Ілько знов стояв на своєму місці, то кидав заклопотаний зір на тік, то переводив на пожежу, на своє село. В напруженій увазі до обов'язків минав час, але кожна година тягнулася так довго, що, здавалось, ночі не буде кінця.

Тривога зростала.

Знову блискача стріла розітнула нічну пітьму і вдарила, мов у серце старому Ількові, в Кислянку. Нічну імлу у трьохстах сажнях від нього розірвало полум'я пожежі. Дрижаче, змокле тіло на мить у напрузі стерпло.

Горіла хата.

Язики полум'я здіймалися вгору. Освітлювали село. Здавалось, нібито полум'я пожежі опалило тіло старого Манченка і запекла кров не мала сили далі рухатись в жилах. Але це було лише на мить. Тремтячими руками стискував більця розхитаної бурею вишки, мняв розкидану вітром бороду і, не віривши власним очам, ледве тримаючись на ногах. Манченко дивився на свою хату, що наче смолоскип освітлювала ніч. Тепер вже не було жодного сумніву, що у полум'ї саме його, Ількова хата.

Так, це була хата Ілька Манченка, незаможника. За неї багато старому довелося переносити знуцання, працюючи довгі роки у глитаїв. Вона, зароблена важкою роботою, зараз гинула...

Манченко заколивавсь. Інстинкт власности прагнув туди, до хати. Те, що здавалось зникло, давно вмерло, зараз нібито намагалось примусити старого стрибнути з вишки і швидше, швидше бігти рятувати власне майно, забути про варту, колгоспний тік.

— Нема мужиків... жінка, діти... Що вони роблять... виривались голосні вигуки у старого Манченка, і тіло здригалось від жахливих думок. Робилося тоскно, моторошно дивитись, як хата зникала в полум'ї пожежі.

Крім хати, не було нічого. І зараз вона гинула.

Манченко захитався так, що ледь-ледь встояв на своїй вищці. Їство прагнуло туди, на пожежу. Ноги шукали щабля драбини. Вітер суцільним напором бив у вишку, гойдав її на всі боки, збиваючи старого з ніг.

Дід Ілько міцніше вхопився руками за перехрестя риплячих билець, і в зажмурених очах розгорнулась картина: він бачив у полум'ї свою хату,—здавалось йому, що він нібито стоїть біля неї, і на його очах зітлілі крокви, схожі на ребра, розлазилися і зникали в огні... Скривлений димар ще більше схилився і нарешті впав.

Гроза рвала шматками небо, вихоплюючи з темряви тік.

Ожереді хліба немов виростали в Ількових очах з тисячі труднів колгоспників. Нарешті вони вирости такі величезні, що здавалось, гострими верхами врізались у хмари. Він стояв біля них такий маленький, а цей суворий міцний вигляд ожередів вимагав від нього бути тут на току, на варті. За ожередами побачив всіх колгоспників, самого себе на сівбі, жнивах. Чув: гурткіт тракторів МТС, що могутніми лемішами врізались в чорнозем, і перерізуючи межі, по-новому, по-соціалістичному переорювали ґрунт.

У гуркоті тракторів таким жахливим вставав той шлях, що його пройшов він до колгоспу. Здавалось, що знову він утомленими руками стискував чепіги плугу, йдучи борозною за своєю змученою в упряжі коровою.

Від цієї уяви на мить Манченко скам'янів. А потім ество охопила свідомість колгоспника, що турбується насамперед за громадське, а не за одноосібне, власне. І Манченко раптом підняв ногу з щаблин драбини на вишку. Думка покинути її зникла. І він знов пильно оглядав колгоспівський тік, гойдаючись на вищці.

За цих кілька хвилин гарячої боротьби з самим собою в Манченка вперше в житті стався величезний злам,—він переміг у себе стару власницьку ідеологію. Два роки роботи в колгоспі, в боротьбі з глитаїнею переробили старого Ілька Манченка.

Манченко прищурившись ще пильніше обдивляв тік; в цей час нащуреними вухами в шумі буйного вітру зловив кроки—хтось наближався.

Старий припишк, насторожився, вслухуючись в тупіт. Саме у таку ніч куркулі можуть підпал зробити. Проте він не злякався. Він завжди давав відсіч глитаїні. І зараз Манченко готувався в боротьбу за колгоспне майно.

Тупіт в грязюці кінських ніг до того наблизився, що старий Ілько здригнув і рвучким схвильованим голосом кинув у нічну темінь.

— Стій! Це хто?—міцніш стиснув палицю.

Тупіт ніг зараз стих. Манченко почув знайомий голос.

— Іду, це я—Грицько Довженко.

— Якого ти біса приїхав?—незрозумівши, нервував старий Ілько. Коли ж блискавка освітила тік, Манченко крізь зливу дощу побачив, що Довженко сидів на коні, призначеному до пожежної бочки, і йому стало зрозуміло все.

— Діду, ваша хата горить. Я приїхав за бочкою. Скоріше біжіть додому.

Плаутаючись у щаблях драбини, Манченко злавив з вишки, поспішаючи допомогти Грицькові Довженкові запрягти коні, водночас рвучко відповідав:

— Я бачив раніш за тебе. А стерегти хто буде. Чи на вітер кинути.

Довженко промовчав. Йому було ніколи розмовляти, якраз саме заводив коня в голоблі.

За кілька хвилин Довженко зник у напрямкові до села. І лише тепер навздогін йому Манченко гукнув:

— Там потурбуйся ж за зміну! Скажи там голові...

А сам знову вдивлявся у темінь з, розгойданої бурею, вишки. На пожежі, він бачив, як метушилися люди. Навіть долітали перегуки. І зараз цей гамір, що до нього доносив вітер, торкнув за серце старого Ілька. Йому було соромно за те, що він хотів покинути тік, варту. Лише в очах ще мерехтіли злякані обличчя дочок, дружини. Здавалося, бачив скривлені їхні роти в лайку на його адресу: де він в такий час, чого не прийшов додому.

— Ні, ні... Вони повинні зрозуміти... А що зробив би я. Колгоспники допоможуть,—виривалися слова з глибин старого Ілька, а сухожила рука підносила вгору палицю й щоразу спускала її на буфер. І з дзвоном удар за ударом, лунаючи, розлягалися степом.

На хатою звивалися такі великі вогняні язики, що здавалося, лизали похмуре, чорне небо.

Старого Ілька покинула дріж, не зважаючи, що дощ не вщухав. Лише турботно зідхав, а очі не переводив більше на пожежу, а уп'яв напружений зір, прорізаючий темряву, на колгоспний тік. Він для нього був дорожчий, ніж власна хата. Він ніколи не покине колгоспу варту, він був і назавжди залишиться в передових лавах кращих колгоспників.

Здавалося, Манченко ввійшов у рівновагу, але в цей час десь ззаду прорізав півтму дзвінкий юнацький голос:

— Діду, ідіть додому, хата горить.—Ці декілька слів шкребнули напружені перепони вух, спалахнуло все тіло. Покинула рівновага, а потім роздратованим голосом кинув:

— Іди до біса, не плямкай, а то каюк зроблю!—Манченко був впевнений, що колгоспники допоможуть. Коли зрозумів, що хлопець злякався й побіг, то він вслід, ніби засоромленим голосом, додав:

— Чуеш, гукни жінці, щоб вона потурбувала голову надіслати мені зміну! Скажи, щоб когонебудь з старих.

Манченко недовіжливо ставився до молоді: „Молодий, дивись, засне, а старий ні“,—завжди казав він так, коли мова йшла—кому доручити стерегти.

Прийшло чимало часу. Манченко здав зміну і, хлюпаючи по воді чобітьми, поспішав додому. Пожежа згасла. Гамір, метушня стихла. Це обгортало радістю його серце, а до того ж він звільнився, чесно одстоявши свою зміну, і зараз побачить дружину, дітей.

* * *

Минуло кілька днів. Хата Манченкова мала вигляд кращий, з новою стріхою. Полум'я тільки встигло проковтати старий дах. Хату колгоспники зуміли своєчасно врятувати від пожежі.

Ілька Манченка колгоспники визнали витриманим; він зумів виправдати перед ними цілком довір'я, виконавши героїчно доручену роботу.

Буря, гроза тієї ж ночі стихли. Молотарка гуркотіла знову. А кожної ночі Манченко стояв на варті, гойдаючись на вишці, і пильним зором оглядав колгоспівський тік.

За кілька хвилин Довженко зник у напрямкові до села. І лише тепер навздогін йому Манченко гукнув:

— Там потурбуйся ж за зміну! Скажи там голові...

А сам знову вдивлявся у темін з, розгойданої бурею, вишки. На пожежі, він бачив, як метушилися люди. Навіть долітали перегуки. І зараз цей гамір, що до нього доносив вітер, торкнув за серце старого Ілька. Йому було соромно за те, що він хотів покинути тік, варту. Лише в очах ще мерехтіли злякані обличчя дочок, дружини. Здавалося, бачив скривлені їхні роти в лайку на його адресу: де він в такий час, чого не прийшов додому.

— Ні, ні... Вони повинні зрозуміти... А що зробив би я. Колгоспники допоможуть,—виривалися слова з глибин старого Ілька, а сухожила рука підносила вгору палицю й щоразу спускала її на буфер. І з дзвоном удар за ударом, лунаючи, розлягалися степом.

На хатою звивалися такі великі вогняні язики, що здавалося, лизали похмуре, чорне небо.

Старого Ілька покинула дріж, не зважаючи, що дощ не вщухав. Лише турботно зідхав, а очі не переводив більше на пожежу, а уп'яв напружений зір, прорізаючий темряву, на колгоспний тік. Він для нього був дорожчий, ніж власна хата. Він ніколи не покине колгоспну варту, він був і назавжди залишиться в передових лавах кращих колгоспників.

Здавалося, Манченко ввійшов у рівновагу, але в цей час десь ззаду прорізав пільму дзвінкий юнацький голос:

— Діду, ідіть додому, хата горить.—Ці декілька слів шкребнули напружені перепони вух, спалахнуло все тіло. Покинула рівновага, а потім роздратованим голосом кинув:

— Іди до біса, не плямкай, а то каюк зроблю!—Манченко був впевнений, що колгоспники допоможуть. Коли зрозумів, що хлопець злякався й побіг, то він вслід, ніби засоромленим голосом, додав:

— Чуеш, гукни жінці, щоб вона потурбувала голову надіслати мені зміну! Скажи, щоб когонебудь з старих.

Манченко недовірко ставився до молоді: „Молодий, дивись, засне, а старий ні“,—завжди казав він так, коли мова йшла—кому доручити стерегти.

Прийшло чимало часу. Манченко здав зміну і, хлюпаючи по воді чобітьми, поспішав додому. Пожежа згасла. Гамір, метушня стихла. Це обгортало радістю його серце, а до того ж він звільнився, чесно одстоявши свою зміну, і зараз побачить дружину, дітей.

* * *

Минуло кілька днів. Хата Манченкова мала вигляд кращий, з новою стріхою. Полум'я тільки встигло проковтати старий дах. Хату колгоспники зуміли своєчасно врятувати від пожежі.

Ілька Манченка колгоспники визнали витриманим; він зумів виправдати перед ними цілком довір'я, виконавши героїчно доручену роботу.

Буря, гроза тієї ж ночі стихли. Молотарка гуркотіла знову. А кожної ночі Манченко стояв на варті, гойдаючись на вишді, і пильним зором оглядав колгоспівський тік.

В. К О Н В І С Я Р

ПРОТИ КУРКУЛЬСЬКИХ АГЕНТІВ

ГРИГОРІЯ Яковенка читач ужа знає, як автора повістей „Вербовчани“, „Три елементи“, книжечки „вражійнь“— „Серед оновлених просторів“, кількох дрібних оповідань і, нарешті, читач уже ознайомився з Яковенком, як автором роману „Боротьба триває“.

Загалом його творчість кількісно становить чималий літературний доробок. Гр. Яковенка за його творчою методою та показом „героїв“ можна віднести до тієї „генерації“ письменників, що помилково потрапили до пролетарсько-колгоспної літератури, якого слідом за Івченком, що марив про буржуазну Україну, треба віднести до співців „куркульської недолі“.

На протязі всієї творчости в Яковенка вилискують рясні „художні перли“ куркульської контрабанди, які в „Боротьба триває“ логічно й послідовно досягають свого апогею, переростають у відверто нахабну декларацію куркульських „прав“.

Ще в повісті „Вербовчани“, яка, як висловлюється вельмишановний ліберал—„критик“ І. Михайленко в рецензії на його повість „Три елементи“—„зажила авторові свого часу недоброї слави“— Гр. Яковенко міцно став на позиціях куркульського апологета.

Як ми дізнаємося опісля, ті „глибокі ідеологічні зриви“, що їх так багато допустив Яковенко у „Вербовчанах“, були не випадковим явищем у його перших творах, це були не так собі „грішки“ літературної юности, а початок вилазок класового ворога, що користувався з нагоди, щоб більше й заплутаніше протаскати в пролетарсько-селянську (а тепер пролетарсько-колгоспну) літературу куркульську ідеслогію під совсом показу недоладів у колгоспі або під совсом куркульського опору, або, нарешті, як висловився шановний „критик“ Михайленко—„подавши це крізь призму світогляду самого куркуля“, чим і проявив, мовити б так, художню вправність! У Яковенка виходить, як правило, що комуна—то куркульське гніздо, що комуніст чи комсомолець, чи так собі сільський активіст,— люди нездатні перебороти опір куркуля. Вони проти нього безпомічні люди.

У „Вербовчанах“ поруч з засміченою різними чужаками комунією, що стоїть над прірвою розпаду, маємо збаламучену куркулями „громаду“ і за неї „закон і революція“. Натуливши до схочу через вуста і „комунарів“, і куркулів наклепів на революцію, радянську владу та колгоспне будівництво, Яковенко змушує умирати комунара Костя з словами на вустах: „землі мені... землі... Не можу я... Немає правди...“. Та це не тільки „девіз“ одного Костя. „Ми всі хворі жагою до землі“. І виходить, всім заваджала „революційка раз-про-лі-тар-ська“, — таке ідеологічне кредо повісти „Вербовчани“.

Для Яковенка перш за все не існує класової диференціації Вербівки (як і кожного села). Головний його герой — голова комуні Ладик Ямпольський з ласки Яковенка, всупереч чітким директивам партії про колективізацію, з „милою душею“ усю Вербівку (разом з куркулями) ладен прийняти до комуні: „усією слободою, каже, пишється... Хоч завтра. „Трах-трах — як казав Копистка в „97“ — і резолюція прийнята“. Вчорашній куркуль, а сьогодні комунар. Нічого собі „художество!“ Ямпольський, що йому автор з легкої руки приписує героїчну боротьбу за комуну, є правохильник, що нездатний дати відсічі класовому ворогові, що розвалює комуну, як гробак точить її міць. Гр. Яковенко старанно насаджує горлохватів-куркулів, та їхніх пологачів, через їхні вуста (художній (?) засіб)! „Крізь призму світогляду самого куркуля“, Яковенко паплюжив, обливав помями справжню сільську дійсність, і те, що ми за проводом комуністичної партії переможно од відбудовного періоду вступили в реконструктивний, ведучи наступ на капіталістичні елементи цілим фронтом.

ВИКОНУВАВ СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ КУРКУЛІЗ

„Не журися, хайко,
Бо ми ж комуністи —
Мужик буде сіяти,
А ми будем їсти“.

Так галасують Вербівські куркулі, а Яковенко, як їхній агент-адвокат, все це старанно фіксує через призму куркульського світогляду. У нього ні Ямпольський, ні хто інший не дає на вилазки класового ворога рішучої відсічі. Так ніби це є реальна дійсність, ніби спілка робітників і селян зміцніла і міцніше не в непримиренній класовій боротьбі, коли подібним вихваткам класових ворогів завдавалося і завдається нищівного вдару.

За Яковенком виходить, що ми вступили в період соціалізму, не даючи відсічі всім тим, хто хоче зірвати будівництво соціалізму. О, коли б так було, як цього бажав і про це мріє у своїх творах Яковенко, і коли б до цього додати відповідну картину про непманську буржуазію, то ми б не вивершили фундаменту соціалістичної економіки, як ми цього насправді досягли у вирішальному році першої соціалістичної п'ятирічки.

І ось цих вилазок клясового ворога, цього „художества“ не побачив типовий ліберал І. Михайленко, а поставив твір Яковенка „Три елементи“, „серед нечисленних в українській літературі, широко задуманих реалістичних (можна сказати занадто „реалістичних“—В. К.) творів з тематикою соціальної боротьби“ (Критика № 5, 1930 р., стор. 99).

Михайленко в „Трьох елементах“, не вбачаючи продовження суцільно-куркульської творчості Яковенка, як вже більш сформованого представника і співця куркульської кляси, що нині ми ліквідуємо її на базі суцільної колективізації,—задоволено констатує: Яковенко вже навіть „органічно засвоїв пролетарський світогляд“.

В своєму листі до журналу „Пролетарская Революция“ т. Сталін про фальсифікатора історії більшовизму Слуцького писав таке:

„Чому? На якій підставі? Може через необізнаність з історією більшовизму? Може заради гнилого лібералізму, щоб Слуцький та інші учні Троцького не могли сказати, що їм затуляють рота“?

Може бути й тут „заради гнилого лібералізму“, щоб Яковенко й інші подібні до Івченка не скаржились, що їм затуляють рота—Михайленко нав'язав Яковенкові „органічне засвоєння пролетарського світогляду“. Для чого все це? Перш за все, людина (не лише письменник, чи літератор), коли вона засвоє пролетарський світогляд, вона обов'язково буде стояти на ґрунті діалектичного матеріалізму, який і визначає собою світогляд пролетаріату. Як би читач уважно не читав „Три елементи“, він ніколи там не помітить пролетарського світогляду. Світогляд Яковенка,—світогляд поміщика Платона Петровича Шумейка, світогляд ідеалістичний, куркульський. Автор рецензії на „Три елементи“ показав себе, як жалюгідний безпорадний еклектик-механіст, що й сам не стоїть на позиціях марксизму-ленінізму, на позиціях діалектичного матеріалізму. Еклектизм Михайленка полягає в тому, що він не-діалектичні позиції Яковенка, як куркульського апологета, поєднав з пролетарським світоглядом.

Справді, Михайленко пише:

„Великої, очевидно, досконалості треба, щоб користуючись такими, самою суттю своєю статичними засобами, (тобто антидіалектичною методою—В. К.) дати в творіві не ряд поруч зафіксованих характеристик, а процес, не затримуючи розвитку, а ще збільшуючи наростання дії“ (там же стор. 101).

Досить. Більшої плутанини та брехні не можна уявити. За „наукою“ цього ліберала-еклектика виходить зовсім неможливе. Михайленко розповідає—якого то уміння, якої майстерності досяг Яковенко, щоб користуючись недіалектичною методою „не затримуючи розвитку“, показати читачеві процес, діалектику. До якого ще безглуздя може дійти людина, що хоч трішки ознайоmlена з елементарними поняттями про марксо-ленінську діалектику.

Не заперечуючи того, що Яковенко далеко стоїть від позицій діалектичного матеріалізму, Михайленко все ж нагороджує його пролетарським світоглядом. Михайленко, бачите, на практиці, на прикладі „Трьох елементів“, переконався, що антидіалектичні позиції („нединамічні засоби“) не затримують розвитку, а відбивають дійсність в її діалектичній послідовності.

З Михайленкового еклектицизму виходить, що тут можуть бути тільки „утруднення“ (їх ніби то не позбувся й Яковенко), але все залежить від того, якої „художньої сили“ письменник. За ліберально-гнилої, плутаної критики виходить, що не опанування діалектичною методою Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна є шлях до справжнього виходу із таких „утруднень“, а що все це залежить не більш, не менш, як від ухватки, від майстерности самого майстра художнього слова — письменника.

Простеживши уважно за всім цим, читач напевно вже зрозумів, чому Михайленка так втішило те, що Яковенко показує героїв крізь призму світогляду класового ворога — куркулів. Все це ніби для того, щоб „не зменшити уваги до об'єктивної реальної дійсності“.

І так, для цього всього, за Михайленком, не треба відбивати явища через призму пролетарського світогляду. Але ми знаємо; про що б не писав пролетарський письменник він завжди все відбиватиме в своїх творах через призму своєї класи, а не куркулів.

Тільки еклектик міг дійти до протилежного висновку.

Яковенко дійсно старанно відбив усе це через призму куркулів. Він не обминув жодної дрібнички, бо він говорив це мовою своєї класи. І „Три елементи“ є друга вилазка одного й того ж класового ворога. Даремно Михайленко на протязі 4-х з гаком сторінок „Критики“ намагається довести, що „Три елементи“ є наслідок чималої й серйозної роботи“. Нетрудно в Шумейкові завбачити самого Яковенка, того ж ідеологічно землевласника.

Шумейко-Яковенко каже:

„Люблю я свої нотатки, й щораз дбаю про те, щоб не були вони безладні й мали пристойний вигляд“ („Три елементи“ стор. 194. ДВУ 1931 р.).

А далі той же самий Шумейко, той же самий Яковенко, невдоволений Жовтневою революцією, виголошує свою „декларацію прав“:

„Я хочу панувати. Я здатний до цього. Не хочу я сидіти в злиднях, а хочу розкошів і багатства. Досягти цього моє криве право. (Чуєте, ліберале Михайленку“? — В. К.).

Оце той „пролетарський“ світогляд, заявлений „кривим правом“ замірятися на здобутки революції, паплюження колгоспного будівництва. І після цього всього люди насмілилися нахабно заявити про Яковенка, що „переозброївся“, „переродився“ після „Вербовчан“. Нічого схожого немає. Яковенко стоїть і тут на по-

вицїях куркульської класи, як її апологет, що цілком свідомо вважає, додавши до записок лист-деклярацію, що його основна думка після цього „має завершений вигляд“.

В цьому полягає ідеологічне кредо уже Яковенка, що за Михайленком встиг „засвоїти пролетарський світогляд“.

Значить, „Три елементи“ не є твір, що входить до арсеналу пролетарсько-колгоспної літератури, а являє комплекс дуже утончених наклепів на революцію, ніж це було в „Вербовчанах“, це є дальша надбудова на одній же й тій основі.

ЛІБЕРАЛ ЗОДЯГНУВ ВОВКА У ОВЕЧУ ШКУРУ.

Михайленко, який у той час одягнув вовка в овечу шкуру — об'єктивно сприяв дальшій „серйозній роботі“ над... куркульською тематикою з боку Яковенка. Ми маємо на увазі роман „Боротьба триває“ де (як ми ще на початку зазначили) автор досяг вивершення своєї куркульської, наскрізь прогнилої, ідеології. „Боротьба триває“ як і „Три елементи“ є чергова вилазка класового ворога. Яковенко свідомо уникає відбити в художніх творах героїв, високо-організованих, міцних колгоспів, що ними так рясніє наша соціалістична батьківщина.

В книжці „Серед оновлених просторів“ Яковенко пише:

„Іхати в зразкові, добре організовані комуні, де вже установився побут комунарів, а способи господарювання набули високої техніки, означало для мене марно загаяти час“ (ДВУ—1930 р. ст. 5).

Ми це навели для того, щоб читач бачив, як сам Яковенко орієнтує себе в даному разі. Показати колгосп, де засоби господарювання досягли високої техніки, це для нього „означає марно загаяти час“.

До чого ж дійшов врешті Яковенко, щоб „раціонально“ витратити час?

А вся „раціоналізація використання“ часу полягала в тому, щоб показати „Мадам Семиполовець“—найзаможнішу поміщицю в усьому повіті“, що і свого часу була за „рідну матір“—звірям-мужикам.

Знову повторюється та ж сама історія з комунією, як і у „Вербовчанах“. Головою комуні Рокот-куркуль, що опісля виголошує на кінці роману довгезлезну промову про своє „кривне“ право на землю, навіть спираючись на Маркса, Леніна (?!).

Ті ж самі „Комунари“, які тільки і мріють, що: „отак виріжемо садиби, отак поставимо хати“ і т. д.

Ті ж самі „Комуністи“, що підпали під вплив класового ворога, скотилися з класових рейок, танцюють під ворожу сопілку, одним словом: „Гвалт, рятуйте! Скривлення „генеральської“ (?!—В. К.), лівії партії“.

Знову біднота, середняцтво, комсомол хоч і борються з усім цим, але ж вони такі слабкі, безпомічні, що тільки почують „осо-

ружний просякнутий сміх" (куркуля—В. К.), то цей сміх „тьмарить їм розум“.

„Тетяні Бережній пригадалися останні дні життя комуни. Ось вони дні й досі — сірі, всі як один, нудні, безрадісні, гризня й сварки“ і так далі.

Одним словом куркульське кубло з його „страшною“ балкою, де куркулі—„комунари“ забили комсомольця.

Слідчий Борисенко розкриває цю всю зграю. Виявляє Рокота куркуля, що на чолі його й проходили оді всі „художества“, у які чимало вложив енергії і сам Яковенко.

Але для чого викрито все це „куркульське гніздо“— запитає читач. Адже в нашій дійсності викривають злочини на те, щоб знищити зло, яке шкодить соцбудівництву.

Інакше сталося в Яковенка (слухай, Михайленку). В „Боротьба триває“ розкриті куркульське гніздо не для того, щоб його знищити, а для того, щоб дати змогу куркулеві Рокотові на кшталт землевласника Шумейка-Яковенка знову переказати радянському читачеві про його здатність до панування, про „кривне право“ на землю.

Та цього мало. „Боротьба триває“ є своєрідний громовідвід від справжньої, конкретної дійсності, від класової боротьби*). Справді, Яковенко, не показує куркульство, що ми його ліквідуємо тепер, як класу, а напівпоміщиків, що їх розгромила це пролетарська революція. Автор до того всю увагу звертає на те, що куркулі лише в старих комунах, лавах партії і т. інш. Він окремі випадки узагальнює для того, щоб паплюжити радянську дійсність.

Таке ідеологічне кредо куркульського адвоката в третьому великому (на кількість сторінок) творі Яковенка. Воно як бачимо, а ні на крихітку не різниться від того, що ми мали в попередніх висновках. *Це є послідовне продовження виконання соціальних замовлень одної й тої ж класи, класи куркульства.*

Через нашу непильність ми маємо те, що Яковенко просунув в літературу такі „художні перли“. Через це ми маємо, що такі, як Яковенко, засмічують пролетарсько-колгоспну літературу, просуваючи своїм „творчеством“ куркульську контрабанду.

ЗМІЦНИМО ФРОНТ ПРОЛЕТАРСЬКО-КОЛГОСПНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Ми бачили, як класовий ворог намагається використовувати художню літературу.

З цього рішуче випливає невідкладне завдання — *цілковито викрити всяку контрабанду в художній пролетарській літературі, що її (контрабанду) просунули класово-ворожі нам писаки.* Зокрема

*) Про це автор виступить з розгорненою критичною статтею, спеціально про роман „Боротьба триває“ та критиків, що слідом за Михайленком проявили гнилий лібералізм в оцінці цього роману.

це стосується до пролетарсько-колгоспної літератури. Треба, викривши цілком все це, нещадно боротися з будь-якими спробами відхилитися від генеральної лінії партії. Подібним до Яковенка немає місця серед пролетарсько-колгоспних письменників. Ще рішучіше боротися, справді за більшовицьку якість пролетарсько-колгоспної літератури, як одної із відповідальніших ділянок великого більшовицького мистецтва — таке невідкладне завдання.

ПРО „ОЧИМА ПРАВО-ЛІВАЦЬКОГО БЛЮКУ“

Слідом за Михайленком пішов і М. Лукаш. Дивлячись „очима право-лівацького блюку“ (текст „заковиристий“ наголовок його статті в „Плуг“ № 12 1931 р.) він розглянув Яковенків наскрізь куркульський роман „Боротьба триває“. Метода, що нею користується цей критик механістична, метода електика, який ще більше наплутав, ніж Михайленко.

Лукаш, насамперед знайомить читача з Яковенком, як з людиною, що з його статті почалася боротьба проти „хвильовізму“.

Це поставлено на обговорення. Але це питання для нас не дискусійне. Ми знаємо справжню боротьбу з хвильовізмом. Її розпочато й ведено за твердим Ленінським керівництвом партії.

Лукаш не спромігся викрити в „Боротьба триває“ вивернення куркульських ідейок її автора. Мало того. Він цей суто куркульський контрреволюційний твір розглядав так:

Все ж „Боротьба триває“ є величезний злам в творчості Яковенка, так художні засоби, як словник говорять за вмільсть письменника, якому треба ставити більші вимоги, як радянському письменникові“ і т. д.

Лукаш по-„позапартійному“ підійшов до справи („як радянському письменникові“). Далі його ліберальна муть доходить до того, що:

„Яковенко в своїй творчості сумлінно перебудовується, стає на правильний шлях боротьби за опанування творчої методи діалектичного матеріалізму“.

Отож наша відповідь лібералові Михайленкові не в меншій мірі стосується й Лукаша, що слідом за ним проявив лібералізм в оцінці самого Яковенка та його твору.

А такі формулювання, „діалектики“ Лукаша (читай: антидіалектика, вульгаризатора): „...Образ Николи Рокота — Соціяльний, Діалектично розкритий цілком, але не в єдності протиріч, а механістично“ (підкреслення наше — ВК).

Виходить за Лукашем, що механістичний світогляд є складова частина діалектико-матеріалістичного.

Еклектик Лукаш дійшов до тієї самої плутанини, що й еклектик Михайленко. Така „Метаморфоза“ неминуха для всякого того, хто виходить із механістичного світорозуміння.

Безперечно редакція журналу „Плуг“ робила великі політичні помилки, коли на подібних „статтях“ виховувала вдарників, призначених до літератури. Подібні ж „статті“ свідчать за прояв гнилого лібералізму товаришами, що редагували статтю.

Лукаш вважає Яковенка за попутника, але не випадково й це. Аджеж не тільки куркульський апологет Яковенко, а й фашист Івченко в Лукаша—спопутник.

Ми на цьому й обмежемо свої коротенькі нотатки з приводу статті М. Лукаша „Очима право-лівацького бльоку“.

ЖОВТОБРЮХ ТА ІНШІ

КУРКУЛЬСЬКА КОНТРА- БАНДА В ЛІТЕРАТУРІ

„Літературна справа мусить стати частиною загальнопролетарської справи“. Ці Ленінові слова набувають особливо великого значення тепер, коли в нещадній боротьбі з класовим ворогом ми вивершуємо фундамент соціалістичної економіки, стаємо крайною передовою техніки. 1932 рік — рік закінчення п'ятирічки в чотири роки. Ми наближаємося до завершення суцільної колективізації, поставивши зараз в центр уваги організаційно-господарське зміцнення колгоспів. На базі суцільної колективізації глитайню зліквідуюється як клясу. Відповідно до такої постановки рішуче і поновому стають завдання перед пролетарською, зокрема перед пролетарсько-колгоспною літературою. Нам потрібна література партійна насамперед, література яка б відповідала практиці соціалістичного будівництва, допомагала б партії по комуністичному виховувати нове покоління, організовувала на дальшу боротьбу за соціалізм. „Пролетарська література повинна допомогти партії і комсомолу озброїти маси силою прикладу, показати їм взірці поведінки“ (Косарьов).

Цим завданням не зовсім відповідає сьогоднішній стан пролетарсько-колгоспної літератури. Творча дискусія, яка останнім часом розгорнулася в „Плузі“, яскраво викриває низький ідейно-творчий рівень окремих письменників, правоопортуністичні помилки, яких допустилися товариші з верхівки „Плугу“, як Пилипенко, Панів, Штангей. Твори Яковенків та Гуменних, написані по замовленню куркуля, стиснутого соціалістичним наступом, куркуля, який в процесі колективізації змінює обличчя, новою витонченою абресою намагається шкодити соціалістичному будівництву. За браком класової чуйности куркульські агенти не були вчасно розкриті. Всі ці факти вимагають негайної і рішучої перебудови ідейно-творчої роботи Плугу, перебудови не в деклараціях та резолюціях, як було до цього часу, а в творчості.

Боротьба за партійність літератури — головне гасло, що повинно стояти на наступному пленумі Плугу. Перебудова відповідна обставині останнього вивершуючого року п'ятирічки не може

проходити без непримиренної боротьби з народницькими, хуторянськими, нащадківськими, куркульськими елементами, які використовують марку пролетарсько-колгоспної організації для протаскування своєї контрабанди. Творча дискусія повинна бути розгорнута якнайширше. В дискусію мусять увімкнутися літгуртки, притягнувши до цього широкі маси сільсько-господарського пролетаріату, колгоспників. Перший досвід такої роботи нашого літгуртка показав, що розбираючи той чи той твір, борячися за партійність літератури, ми одночасно виховуємо на цьому колгоспні маси, ідейно загартовуємося самі. Кадри повинні виховуватись в бою. Ми вважаємо, що вімкнення гуртка в творчу дискусію — один з кращих засобів боротьби за оволодіння твоїчою методою діалектичного матеріалізму.

Напочаток ми взяли для проробки „нарисів“ Гуменної „Ех Кубань ти Кубань хліборобная“... видану в-вом „ЛІМ“ 1931 р. тиражем в 20.000. Самий вже заголовок, взятий з куркульської пісні, другий куплет якої договорує, що комунебудь „хліб оддала, сама голодная“, заставив нас насторожитися. Пригадалась дискусія довкола куркульських нарисів цієї ж авторки „Листи з Степової України“ за які Сергій Пилипенко, дискутуючи з завкультпропом ЦК КП(б)У — т. Хвилею, захищав Гуменну, як „ширу“ письменницю. Розбираючи „Ех Кубань“... на поширених зборах літгуртка разом з колгоспниками, ми побачили, що „нарисів“ Гуменної — явнокуркульська вилазка, пашквіль на нашу дійсність, написаний для куркульських агітаторів.

„З ворогом не диспутують“, — сказав тов. Сталін. Ми не маємо наміру диспутувати з апологеткою куркульні, — своїм завданням ми ставимо розкрити обличчя класового ворога, показати, як часто цей ворог через ідейно-класову сліпоту видавців протаскує в літературу свою контрабанду, щоб і звідціль шкодити соціалістичному будівництву.

Оскаженілий класовий ворог висовує своє жило з перших же сторінок. Ідучи в купе, Гуменна не „творить“ до того часу, поки не чує наклепів на радянську владу. Але ось у вагоні куркуль починає „пояснювати“ пасажирам, що „ігеїст так тоже самое, как коммунист, только одбierać, убивать у їх нема“, — і Гуменна враз береться за перо і контрреволюційним наклепом на комуністів розпочинає свої „нарисів“.

Протаскуючи контрабанду, Гуменна, щоб обдурити короткозорих видавців, натягає на себе маску нейтральності і миттю перескакує на інш^у тему, тему, яка особливо шкребе її за серце — це „доля українського соковитого слова“. Старано нотуються міщаські брехні великодержавних шовіністів, пересипаючи все такою термінологією, як „хохлачий жаргон“, „самоцери“ та „мордописи“.

Такої методи наплювання нашої дійсності дотримано до кінця. Щоб підшукати відповідний матеріал, для ночівлі вибирається кубло спекулянтів, на яких наліплюється вивіску „артіль швачок“.

В комуні („Всесірня Дружба“) вибираються факти лише негативні, старано їх гіперболізується, перекручується, відповідно до куркульського світогляду, замаскованої під страницю, Гуменної. В „нарисах“ комуна існує не тільки без керівництва, а навіть без участі партії, самі слова „партія“, „партієць“ зовсім викидається із вжитку. Для „ознайомлення“ з комунною вибираються лише такі „особи та факти“, які б підтверджували куркульський задум авторки.

Приміром, Гуменній треба „доказати“, що комунари — безгосподарники та варвари, і вона для цього пише, що ті все нищать, не зупиняються навіть на „зимовій церкві“. За свідка собі вона приймає „агронома“, який лементує до комунарів:

— Що ви робите? Ви ж самі такого не збудуєте...

Не вистачало б іще, щоб комунари собі церкви будували!

Голову комуні виведено, як безвольного слинявого мрійника, що думки свої висловлює „не як рішуче настановлення комуні, а як приватне міркування“. „Рішучого настановлення“ ніхто нігде не висловлює, — комуну виведено, як зборище варварів, консерваторів, анархістів у господарюванні.

— Знаєте, вже надійшло в комуні жити. Хочеться ще так попробувати, самому... — Так за „нарисами“ говорять у комуні Гуменнині приятельки. „Таких е багато“, — з задоволенням запевняє Гуменна.

ГЛИТАЙСЬКА СЛЬОЗА ЗА МОНАСТИРСЬКИМИ „СТАТ- КАМИ—МАЄТКАМИ“

Опис комуні „Всесірня Дружба“ починається з золотих христів монастирських церков та з „стародавніх будиночків, збудованих на панський лад, з ганочками, з верендами, з квітничками попід вікнами“, в яких жили колись манашки. Обсмакувавши з усіх боків ці остатки, як вона каже, „святої оселі“, — Гуменна поринає в минуле і солоденьким голоском починає славословити монастирське життя: „В домі кожної черниці було напашено усього. Як одежі, як меблів, як посуду, як білизни, як медів та конфітур усяких“.

Знаємо, звідкіля бралися всі ці „меди та конфітури усякі“. Обдурюванням та експлуатацією трудящих мас наживалися монастирські „статки-маєтки“, череватіли чорні трутні. Гуменна про це ні слова. Навпаки, вона доказує, що манашки не експлуатували, а господарювали — трудилися: „шили, — каже Гуменна, — малювали і до поту молилися“. Через це і надбали собі за Гуменною — „скорарство, пгахівництво, садівництво, бджільництво“.

Всі ці брехні наводяться для того, щоб оправдати існування чорносотницьких осередків контрреволюції, таких підозріло милих для Гуменної. Монастирські „форми“ господарювання вона протиставляє комунарським. Щоб опалюжити колективне господарювання, вона добирає для цього найчорніших красок, комунарів виводить, як справжніх яничар.

Ще спочатку розгляду „нарисів“ ми відзначали наклеп на комуністів. Ці наклепи навмисне поставлено, щоб далі доводити „правоту“ дальшого наклепу про те, як комунари вигонили з „святої оселі“ манашок“. „Здійнявся крик, зойк, лемент... шлях від комуну встелився пір'ям від розпорених подушок“ і т. д., і т. д.

Наприкінці Гуменна вилазить на дзвінницю і слухає, як „шелестять“ окації незмінну мрійну пісню“... Їй хочеться незмінного, мрійного, простіше сказати, їй хочеться, щоб знову повернулися манашки, знову „купалися в добрах“, висмоктаних з поту і крові трудящих та слухали, як „шелестять“ акації“. Бо тепер — „Хто їх слухає? — Чи ті привозяни з пашнею під млином? Чи може є діло до окацій отим прозаїчним стайням, товаришому дворові“... Як бачимо, тут селян і товаричі двори ставиться поруч.

Коментарі, здається, зайві.

КУРКУЛЬКА ПА- ПЛЮЖИТЬ КОЛЕК- ТИВНЕГОСПОДАРЮВАННЯ

Сажа і лях — улюблені засоби куркульських агентів у літературі для паплюження нашої дійсності. Ними широко користується довгостажна контрабандистка Гуменна. Проспівавши хвалебну оду грабінницям у підрясниках, вона розпочинає чернити комуну „Всесірня Дружба“. Власне, справа тут не у „Всесірній Дружбі“ — Можливо, що ця комунна має багато хиб. Справа у тім, як подаються ці хиби. „Всесірню Дружбу“ взяла Гуменна для того, щоб, по-куркульському підбираючи і перекручуючи факти, спаплюжити комуну взагалі, спаплюжити всю систему колективного господарювання. Тут хитро підводиться, що і в радянських установах і в пресі „Всесірня Дружба“ „вважається за одну з найбільших і найкращих комун Кубанської округи“. Це підведено спеціально для куркульських агітаторів, які б використовували його в той спосіб, що, мовляв, у найкращих комунах та що робиться, а що тоді говорити про інші. Як бачимо, тут „творча метода“ куркульської провокаторки досить уже удосконалена.

Немає ніякої потреби виносити сюди всю ту грязь, якою, просмердівшись сама, Гуменна чорнить комуну. Все ж кілька прикладів навести варто. Назвавши комуну „руїною“, вона малює в ній будинки з вибитими з рамами вікнами, з поваленими грубками; — комунна, за її словами, на аршин поросла „густими непролазними бур'янами... тільки де-не-де попротоптувані доріжки“... (!) „Поля, — каже вона, — засмічені, „зерно перевелось все“. Для ідальні підбираються такі епітети, як „запльована, захаркана, залузана, з наростами грязюки“... і т. д. і т. д. Колись у будинках жило 700 манашок, а тепер, — запевняє Гуменна, — тут скоро 189 комунарам не буде де розміститися. Само собою, що від показу справжніх причин „руїни“ (коли б навіть така руїна дійсно була) Гуменна, як і личить куркульці, „утримується“. Це й цілком зрозуміло. Їй треба дати свої висновки, і вона їх дає далі.

Спаплюживши комуну з господарського боку, Гуменна переходить і до побуту комунарів. Детально описується „сценічний“, як вона його називає, — статтевий інцидент, де комунар застає свою жінку з іншим, смакується „обопільне (з нецензурними словами) пересварювання“ цієї пари на загальних зборах. Та на цьому вона не зупиняється. Щоб винайти ще щонебудь для ганьбування, вона починає ритися в архівах, витаскує шість великих заяв де протягом чотирьох сторінок виводить комунарок, як міщанських спльотниць. Навівши такі „факти“, Гуменна підводить куркульські підсумки, робить категоричний висновок, що спльотницькі властивості „Парасок та Палажок“ знаходять у комуні краший ґрунт для розвитку, бо „тут, — каже вона, — люди скупчені в одному місці і зв'язані *грубим економічним вузлом*“ (!!!)

КОЛИ РОЗЦВІТАЮТЬ КУРКУЛЬСЬКІ „УШІ“

Щоб краще приховати контрабанду, Гуменна в другій комуні вдається до лякування. „Мені все наравиця в комуні“, — солодко лепечуть тут декоративні Гуменнині персонажі, — „ідилія“, „тиша й ідилічний спокій“ — Подобається комуна Гуменній за те, що тут, насамперед: „кухарки наклали мені велику миску вареників з сиром“, а на відході „напхали в торбу з пів корця яблук, груш, яєць“... — подруге: комунари живуть (у „нарисах“!) аполітично, без класової боротьби, без класових інтересів, — зовсім тобі божі овечки в дусі Толстого, — тут навіть дають Гуменній адресу до комуни „бахтістів“, де „не їдять м'яса.. не женяться й заміж не виходять, ходять усі в довгих сорочках. А звється ця комуна „Маяк“!! Проти такої комуни Гуменна, звичайно, нічого не має.

„Наравиця“, що в цій комуні, безупинно, „заколюють возами кавунячка та динячка“ (ще до цього вона писала, що Кубань уявлялась її „в образі величезного круглого кавуна“ (!). Чого тільки вартий опис обломівської „мертвої години“ опівдні. „Наравиця“, нарешті, що тут замість справжнього клюба, є „нічний клюб (так Г. називає місце, де сплять укупі хлопці і дівчата), і те, що тут не знають хто такий Володарський, ім'ям якого названо комуну (на його портрет кажуть, що це портрет куркуля, колишнього хазяїна садиби). Все це, а найбільше „українська“ мова спричинилась до „споріднення“ Гуменної з жильцями комуни.

„Українська“ мова непокоїть Г. протягом усього страничання. Мову не „українську“, якою розмовляють комунари „Всесвітня Дружба“ вона називає „кастрованою, сухою і безпомічною“, а от: „мова, що нею розмовляли хуторянки — прекрасна. Незачеплена лексика, несподівані стародавні звороти і вирази — *мої уші розцвітають*“. От від цієї мови розцвітають куркульські уші Гуменної. І коли вона в другому місці „доказує“, що тільки „українська“ мова придатна для висловлювання „що найтимнішого“, то чим це відрізняється від проповіді СВУ, почерпнутої з арсеналу петлюрівських „Катехізісів Українця“? „Українська“ мова Гуменної — це

мова куркульська, й нею вона орудує, як витонченою клясовою зброєю.

Це особливо видко з того місця, де Гуменна в розмові з „комунарками“ кидає їм слово, „обійстя“. Від цього слова „спливали“, каже Г., — колишні вирази, *давно закидані попелом...* (три крапки Г.). Що це за „вирази, давно закидані попелом“, показують патетичні вигуки „молодиць“, що сипляться за цим словом: — „Обійстя!!! Ха-ха-ха. — То це так садиба зветься?“ — „Диви, яке в нього велике обійстя... — показала рукою десь у просторінь молодиця“... „Якось зразу споріднив усіх, нас, — продовжує Гуменна — цей сміх незлосливий і мої думки про них“.

Чи не ясно з цього які це „думки про них“ у куркульки Гуменної, що після „сміху незлосливого“ та вигуком „молодиці“, сповненням жалю за минулим споріднює її з „комунарками“. Чи не ясно чого Гуменна странничає по комунах, які факти та „особи“ її цікавлять?

РІШУЧУ ВІДСІЧ КУРКУЛЬСЬКІЙ КОНТРАБАНДІ ТА ВИДАВЦЯМ ЇЇ

Явнокуркульській агентці Гуменній не місце в лавах пролетарсько-колгоспних письменників. Книжка „Ех Кубань“... повинна бути негайно знята з продажу. Пора зайнятися виявленням тих видавців, що видавали цю явнокуркульську контрабанду.

Історичний лист т. Сталіна загострює вагу на всьому ідеологічному фронті. Повинна бути загострена клясова чуйність, боротьба з ворожою контрабандою, та „ліберальними“ видавцями її. Видавці „Ех Кубані“... ніяк не підпадають під категорію „ліберальних“ — це або міщанські перерожденці, що загубили клясову чуйність, або просто клясово-ворожі нам елементи, що солідаризуються з куркулем, дають йому нашу трибуну.

Гуменною та Яковенком не вчерпуються куркульські агенти у літературі. Марксівська критика та літгуртки мусять по-більшовицькому взятися за перевірку прол. кол. л-ри. У літгуртках ця робота мусить провадитись під керівництвом партійних осередків. Що надалі не повторювати протаскування контрабанди, ми висуваємо перед видавництвами, зокрема перед видавництвом „ЛІМ“ пропозицію, щоб твори, які призначаються до друку, давати на рецензію літгурткам, що найбільше виявили себе в цій роботі. Треба на практичній роботі кувати з призовників-ударників у літературу кадри для редакторської видавничої роботи.

Ударники в літературу разом з старішими письменницькими масами дадуть рішучу відсіч куркульській контрабанді в літературі, по-більшовицькому боротимуться за партійність у літературі, за літературу гідну нашої доби, за літературу, яка б по-справжньому допомагала партії і комсомолові по комуністичному виховувати мільйони.

За дорученням літгуртка: *Дзотобрюх, Бондаренко,
Крамаренко, Шип, Гішук.*

КРИТИЧНІ НОТАТКИ

Навело Кононенко. „В один голос“. Поезії 1929-30 р. р. ЛІМ. Харків—Київ. 1932 р. Тираж 3.000. Ціна 90 коп стор. 59.

У серпні 1930 року заснувалося Літературне Об'єднання Червоної армії й флоту (ЛОЧАФ).

До цього письменницького об'єднання й належить червоний командир-поет Павло Кононенко. Але, хронологічно, літературна діяльність Кононенка сягає значно вперед.

Про це свідчить і його літературний доробок. Поет встиг уже видати другу свою збірку поезій.

Актуальність військової тематики відчувається так же гостро, як гостро вона стоїть і перед усім розгнаним фронтом реконструктивної доби.

Конкретних героїв червоноармійців-ударників відданих, свідомих захисників інтересів робітничої класи треба відтворити в художніх образах пролетарської літератури. Вони мусять стати за позитивних типів бійців — ударників, прикладом для червоноармійської маси.

Опанування військової техніки самими бійцями, більшовицька пропаганда її серед широкої пролетарської суспільності є бойове, невідкладне завдання усього літературного фронту, а в насамперед літератури червоноармійської.

Негативні впливи старих пісень, що переважно носять у собі песимізм, журбу, аж символи царського деспотизму. дух рекрутчини, на зразок:

„... Бо я піду —
піду на край світу,
буду воювати —
й тебе мое серденьятко
буду споминати..“

мусять раз і безповоротно заступити пісні наші, бадьорі, гідні класи пролетаріату, цілком скеровані на всебічне комуністичне виховання червоного бійця в класовому дусі.

Здавалося б, що саме на ці основні позиції й мусіла була скеруватися творчість червоноармійського поета П. Кононенка. Але тут далеко не те.

Ми аніяк не хочемо нав'язати Кононенкові „вузького професіоналізму“. Мовляв, червоноармійський поет повинен обов'язково писати тільки з життя Червоної армії.

З поезій, датованих 1930 роком, помітна творча еволюція поета. Помітно, як Кононенко, ретельно працюючи над собою, перебудовується, повбувається інертного тяження старіших поетів (Сосюра). Чіткіше становить соціальні проблеми в своїй творчості.

Із шкідливими впливами В. Сосюри поет і сам не криється, пише:

Безнадійність оумна, нерозгадана,
Деж дістану бадьорих я слів?
Мо Сосюра й Єсенін, обкрадені
Допоможуть у цьому мені?
Та закинув далеко Єсеніна,
А Сосюру — не можу ніяк
— Над Дінцем дуже зоряно й зелено,
О, рожева Україно, моя...“

(„Думка стор. 46).

Розділ „Ліричні акорди“ своєю строкатою тематикою, безпредметним суб'єктивно естетським ліризмом, немилосердним наслідуванням Сосюри, — найбільше знецінює соціальну вартість збірки. Такі строфи з Кононенкового вірша „Дівчинки“ досить трудно відрізнити від строф Сосюри.

„Хай кохаю тебе я трошки
І раніш я кохав не одну...
Сині очі твої не волошки
І не кличуть мене в далину,
Вже не кличе мене кохання
На узгір'я, де ліс шумить,
Це останнє моє розстання —
Легковірне (!) зідхання на мить.

(стор. 43).

Великою політичною помилкою є те, що в Кононенка існує тенденція недооцінювати сил ворога, розглядати де по-шапко закидательські, зовсім забувати про військову небезпеку.

„На вас (на капіталістів тобто — М. К.)
Чекає смерти западня,
Бо неспроможні ви підняти
Тонкої, навіть хворостини.
Бо ви гнилі,
А ми ростем,
А ми весняно квітнем!

„(Ми і ви“. стор. 16).

У вірші „У новий світ“ продовжується далі „логічність“ цієї думки.

Кострубатий,
Гнилий паралітику,
Чи повіриш ти зараз мені?
Ми добились і волі.
Й землі таки,
Як прогнали катів і панів“.
„Не буде старого...
В мертвяків обернулися ви,
Позбивали хижацькі вам роги
Поскидали (!) каміння з дороги
І йдемо ми у світ новий“.

(стор. 31).

Звичайно, така характеристика сучасного стану капіталізму (стадії імперіалізму) непартійна. „Лівацька“, вона об'єктивно грає на ролі класовим ворогам, розмагнечує класову чуйність трудящих мас.

Справді, констатувати те, що запеклі наші вороги — капіталісти в мертвяків обернулися „і, що вони гнилі „паралітики“, то звідси виходить, що нема вже з ким боротися, і немає чого готуватися до майбутньої вирішальної війни?

На позитивну оцінку заслуговують вірші: „На тракторобуді“ (присвячений автором 23. Харківській дивізії, яка по-ударному працювала над ліквідацією прориву на тракторобуді); вірші: „До лав ВКП(б), „Бій“, „Танк“, де вже видна певна ідеологічно й політично-художня спрямованість.

Поема „Кара“ малює життя східних народів, де за умов радянської влади жінка прагне скинути із себе чадру.

У висновкові треба сказати, що над Кононком нависла реальна загроза в наслідуванні ворожих пролетаріятові поетів (Єсенін).

Ми ж є свідками того, що в час розгорнутого наступу будівництва соціалізму, такі поети, як Володимир Сосюра із своєю песі містичною, плаксивою лірикою дійшов до жовтої мути, об'єктивно скотився в обійми Маланюків.

Це все становить перед Кононком, як пролетарським поетом, доконечність творчої перебудови, поглибленої роботи над підняттям свого ідейно-політичного рівня, рішучої боротьби за партійність своєї творчості, за застосування діалектично-матеріалістичної методи.

М. Куценко

Віталь Сніжний мало відомий поет пролетарсько-колгоспному читачеві, але жаліти за цим не доводиться. У цьому переконує його книжка, що зовсім недавно побачила світ з ласки якогось редактора видавництва Лім. Ми не знаємо особи редактора але її не тяжко уявити, перечитуючи сторінки халтури, що він ухвалив до друку.

У вічі кидається заголовок — „На Дніпрі“ — з присвятою якійсь Вікторії Лапінській. Але нас не цікавить присвята. Ми швидше поспішаємо ознайомитись зі змістом.

Даремні були здогади рецензента, що у віршеві автор візьме улюблену тему сучасних письменників — Дніпрельстан. Нічого схожого. Сніжний за прикладом Сосюри не соромиться слинити бульварно-естетські рядки, на зразок:

Притих шумливий пароплав.
На річку падає утома.
Чію ж то постать нерухому
Вкриває зоряна імла?

Чію саме постать імла вкриває невідомо, та й не цікаво, але знову тут ото жудне скигління за розбитим коханням сльозозливого міщанина. Що тому міщанинові до епохи, що йому до нестримного зросту радгоспів, колгоспів, МТС. Віт під сумний дзенькіть розбитої гітари викрикує:

Та ти мене не жди, —
Я не прийду ніколи,
Твій тоскний погляд
Під вікном стрічати
У тиші голубій
Понад вечірнім полем
Відчуєш ти — лежить моя печаль.

Неначе місіонер на підпитку, благає:

Не нарікай на дні,
Що розійшлись дороги
Ніхто невинен в тім,
Ні я, ні ти.
Щовечора чекай:
Впаде безшумно спогад
і узбережжя вій позолотить

(Олені, С. „Стугон. країна“).

Оце й усе, чим обмежується поетів погляд, порив коло тих питань, якими мав би цікавитись автор збірки.

Ми не маємо наміру дискусувати з Сніжним; висловимо тільки своє обурення на видавництво за те, що воно друкує такі захалявні вірші. Можна б було на цьому і обмежитися, але в збірці, крім згаданого, є недозволений наклеп на нашу дійсність. Це ось хоч би вірш „Сільський Учитель“. Ми знаємо, що основна частина сільського вчителства — активні будівники соціалізму, що працюють в царині культурної революції. Вони живуть тим чим живе ціла країна, ціла кляса. Сніжний фальсифікує це, подаючи вчителя, як якусь нічну примару, що невідомо чому тиняється на обніжках і залюбовується чарівними краввидами. Тут учитель не будівник, а хуторянський мрійний романтик.

Дрімає лан.
Вози старенькі (!)
Невмитим шляхом торохтять.
На зустріч шедести і дзенькіт,
і теплі пальці день простяг.
Падають маки рожеві,
і далеч прядиво пряде,

А він
 Вузьенькою межею
 в пшенишнім шедесті бредє.
 Така простісінька сорочка,
 ціпок,
 пенсне
 і білий бриль.
 О пламенисті любі очі
 напевне, вам цей день горить.

У таких тоні й далі. Образ, щось на куркуля змахує. Деж тут той радянський учитель, що борється за політехнізацію радянської школи, за суцільну писемність, за ударний колгосп проти класового ворога, рвача, симулянта і т. ін. Немає. Сніжний робить одвертий наклеп на учительство, подаючи його за звірцем старих просвітян.

Жорстока класова боротьба на селі, боротьба за нові форми життя обходить поета він її уникає. В однім місці, де говориться про фронт, на який має **попасти** відпускник-червоноармієць, читаємо таке:

Та ось тепер вже інший фронт
 змінює фронт минулий —
 там зброя — читанка й перо
 і тракторові гули.

Дійсну напружену господарсько-політичну боротьбу підмінено простим собі культурництвом і якимись абстрактними гулами трактора. Звичайна річ, що проти цього нічого не має самий найгостріший ворог радянської влади, щоб роля відпускника червоноармійця була така, як її трактує поет.

Решта віршів споглядальницька, естетська, надумана. Там, де Сніжний хоче говорити про наші будні, то він тільки невдало перекладає і до того вбогі вірші Панова на свій манер споглядача найгіршого гатунку.

Отже, кчижка Сніжного на сьогодні не тільки що непотрібна, а шкідлива. Тому диву даєшся, яку треба було мати голову, щоб пропустити подрібний папквіаль.

Марко Сибіряк

Х Р О Н І К А

Січня 26, 1932 р. у будинку Блакитного відбулися збори Харківської організації—Плуг разом з ударниками, покликаними до літератури з радгоспів і колгоспів Харківської приміської смуги. Член секретаріату філії т. Сторчак зробив доповідь про розгортання творчої дискусії в світлі листа товариша Сталіна до журналу „Пролетарская революция“.

У доповіді було розгорнено критику всієї плужанської роботи і творчості письменників. Доповідач викрив контрабанду різних гатунків та гнилий лібералізму у роботі так в теорії, як і на практиці деяких товаришів.

Збори пройшли під знаком більшовицької непримиренності до будь-яких збочень від генеральної лінії партії.

РЕДАКЦІЯ

В. Гавриленко, А. Головка, А. Памів, С. Пилипенко (відповідальний редактор), Ю. Савченко, К. Сторчок, В. Холош, В. Штангей

Кіндрат Сторчак — Шлях на гору. Повість	3
Павло Оровецький — Про- будження. Оповідання. . . .	39

ПОКАЗ ГЕРОІВ П'ЯТИРІЧКИ

Євген Гікіш — Колгоспний вартівий	54
--	----

НАША ТРИБУНА

В. Конвісар — Проти кур- кульських агентів. Стаття .	60
Жовтобрюх та інші — Кур- кульська контрабанда в лі- тературі. Стаття	67

КРИТИЧНІ НОТАТКИ

М. Куценко — Павло Коно- ненко. В один голос	73
Марко Сибіряк — Віталь Сніж- ний. Стугонить крiтна . . .	75

Х Р О Н І К А